

ЯРОСЛАВ МУДРИЙ

По Володимирі зісталося багато синів. Они сиділи по різних землях і почали між собою сваритися й воюватися. Святополк, що сидів у Києві, почав убивати й виганяти братів із їх городів, щоб забрати всі землі докупити в свої руки, як то зробив був свого часу його батько. Але його переміг брат Ярослав і з часом забрав у свої руки майже всі землі, які за Володимира належали до Києва.

Подібно, як батько, Ярослав багато старався для церкви і духовенства, для освіти і книжності. За його часів були вже на Русі письменники, які вміли складати різні поучення так гарно, як тільки вміли найліпші письменники: такий був священник Іларіон*, потім поставлений митрополитом у Києві.

Ярослав старався також, щоби людям не було кривд від княжих бояр і урядників. До наших часів переховався збірник законів під назвою "Руська правда". Там списано, як суди мали судити й карати за Ярослава; між ними є й устава, видані Ярославом для урядників, що їздили по селах і городах: що вони мали брати від людей на своє прогудування, а більше того не сміли.

Київська держава була велика і славна за Ярослава, як і за його батька. Мало не з усіма більшими володарями тодішніми Ярослав був посвоячений. Сам мав він жінкою доньку шведського короля; його син був жонатий з візантійською царівною; одна донька була віддана за французького короля, друга — за норвезького; сестру свою Ярослав видав за польського короля, а угорський король теж був жонатий з українською княжною.

Ріжні сусіди, як їм траплялася біда, шукали схоронища й помочі у Ярослава. Так багато помагав він польському королеві, бо той не міг дати собі ради: в його землях були все великі бунти.

Та слава й сила Руської держави не постояла довго по Ярославі. Але хоч і впала вона, то багато по ній доброго сліду полишилося на довгі віки. Лишилася християнська наука й віра, церква й духовенство, письменство й однакова церковна слов'янська мова по всіх землях. Лишився один княжий рід, з якого різні землі довго потім мали собі князів, уважаючи, що то їх питомі володарі; лишилося спільне ім'я руське. Лишилося однакове право і закони, однаковий лад у громаді, в управі, однакові власті. Багато приподобилося у тім часі до себе життя по різних українських краях і вони почували себе тоді ближчими одні до одних.

Тому та стара Київська держава має велику вагу в нашій історії.